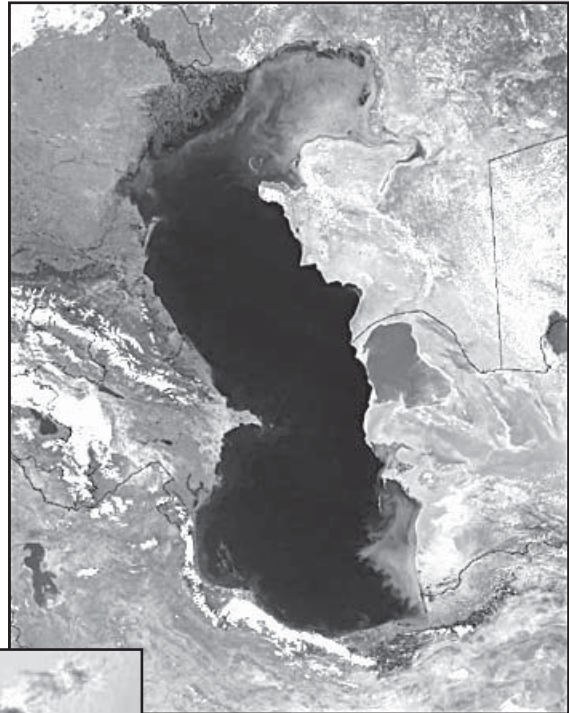

منابع نفتی دریای خزر

محمد رضا اصنافی - کارشناس ارشد زمین شناسی

شد و هم اکنون در حال تولید بوده و سکوه‌های مختلف با جاده‌های ویژه دریایی به هم متصل هستند.

با انجام عملیات اکتشاف و استخراج نفت از دریای خزر توسط جمهوری‌های همجوار دریای خزر، در ایران نیز مطالعات، بررسی‌ها و اقداماتی در جهت شناخت میدانهای نفتی در بخش‌های ایرانی دریای خزر صورت گرفت که قدمت این فعالیتها به سالهای ۱۳۴۶ و ۱۳۴۷ بر می‌گردد و شرکت ملی نفت ایران برای اولین بار عملیاتی جهت شناسایی کلی از شرایط ساختاری و نیز چگونگی وضعیت حوضه‌های نفتی انجام داد و از طریق اجرای عملیات لرزه‌نگاری دریایی توانست اطلاعات ارزنده‌ای در زمینه‌های ذکر شده بدست آورد و سرانجام با حفاری سه حلقه چاه اکتشافی (۱۳۷۶-۱۳۷۸) به نامهای خزر-۱، مقدار-۱ و میثم-۱ توانست علاوه بر اطلاعات ارزشمند زمین شناسی و پارامترهای مخازن، حضور گازهای متان تا هگزان را (به صورت غیر اقتصادی - به علت مشکلات حفاری -) به اثبات رساند. هم اکنون این عملیات به صورت مدون و پیشرفته ادامه دارد.

اهمیت اکتشاف نفت دریای خزر

بطور کلی تا اواسط قرن گذشته، اهمیت و ویژگی خاص دریای خزر منحصر به عملیات صید، ماهیگیری و امور شیلاتی و نیز حمل و نقل دریایی و کشتیرانی بود؛ اما رفته‌رفته با شناخت حوضه‌ها و چاه‌های نفتی در دریای خزر و در پی آن اکتشاف و استخراج نفت از آنها در سال ۱۹۴۷ و ۱۹۴۸ به بعد، اهمیت اقتصادی و تجاری این دریا از لحاظ وجود ذخایر نفت و گاز و استخراج آنها افزایش یافت.

در تحقق هدف اکتشاف و استخراج نفت در کلیه بخش‌های خزر از نظر فنی، انجام مطالعات و بررسی‌هایی در زمینه‌های مختلف، چون زمین‌شناسی، ژئوفیزیک، لیتولوژی سنگ پایه، منشأ، مخزن، پوشش و همچنین شرایط ساختاری و میزان نفت و گاز قابل استحصال الزامی به نظر می‌رسد. بنابراین با چنین فعالیت‌هایی می‌توان اطلاعات و شناخت بیشتر و دید روشتری نسبت به ابعاد و زمینه‌های ناشناخته حوضه دریای خزر علاوه بر هدف اصلی که اکتشاف

نفت می‌باشد، کسب نمود. با توجه به اینکه میدانهای مشهور و بزرگی با دارا بودن ذخایر هیدروکربورهای تجاری در کشورهای همجوار و نیز حوضه‌های نفتی دریای خزر، از نظر اکتشاف مدرن و اجرای عملیات استحصال و استخراج نفت در ابعاد وسیع‌تر، دارای اهمیت ویژه‌ای می‌باشند، از اینرو، بهره‌وری بهینه از ذخایر نفتی دریای خزر و انجام عملیات حفاری به منظور اکتشاف نفت، هم در خشکی و هم در فلات قاره دریای خزر، ایجاد همکاری کشور ایران با جمهوری‌های همسایه نفت‌خیز دریای خزر، به‌خصوص آذربایجان، ترکمنستان و قزاقستان که دارای ارزیابی بهتر و نیز از لحاظ جغرافیایی و میدانی مشترک (چه در خشکی و چه در دریای خزر) از وضعیت مطلوب‌تری برخوردار

تاریخچه اکتشاف نفت در دریای خزر

در حدود هزار سال قبل، مناطق ساحلی و کم عمق دریای خزر به تدریج از بین رفته و به خشکی تبدیل شد و در آنها تراوش طبیعی نفتی مشاهده (میدان نفتیانه کامنی یا سنگهای نفتی در جنوب شرق باکو) شد و به این ترتیب امروزه در سواحل فلات قاره دریای خزر صدها مشعل فروزان چاه‌های نفتی به چشم می‌خورد.

تاریخچه اکتشاف و تولید نفت در امتداد

برآمدگی خزر جنوبی بین شبه جزیره آپشرون تا منطقه Aladzha و از باکو تا ترکمنستان، به حدود یکصد و سی سال قبل بر می‌گردد. ولی تاریخچه دقیق فعالیت‌های اکتشاف و تولید اقتصادی نفت در کشورهای همجوار دریای خزر مثل جمهوری آذربایجان به حدود قرن ۱۳ میلادی می‌رسد (اولین بار حضور نفت توسط سیاحان گزارش شده بود). استخراج نفت در بخش خشکی در حوالی باکو رسماً در سال ۱۸۶۹ میلادی و اولین اکتشاف و استخراج نفت از دریای خزر در حوضه شبه جزیره آپشرون در سال ۱۹۴۵ صورت گرفت که میدان نفتی معروف نفتیانه کامنی ۱ نیز در آبهای کم عمق ساحلی شناخته و کشف